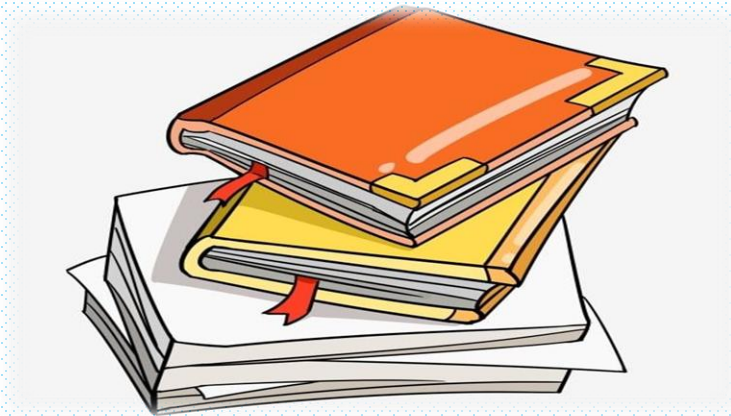

ข้อพิจารณาในการกรอกแบบฟอร์ม จริยธรรมการวิจัย

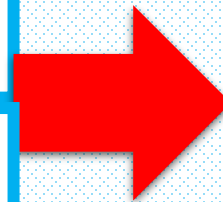
รศ.ดร.เกศสุดา สิทธีสันติกุล

หลักการพิจารณา

ข้อเสนอโครงการวิจัย
“ชัดเจน สมบูรณ์”

- ❖ วัตถุประสงค์
- ❖ กลุ่มเป้าหมาย
- ❖ ประเด็นศึกษา
- ❖ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุดเน้นหลักในการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

“ในการดำเนินการตามวิธีการวิจัย ผู้วิจัยจะปฏิบัติต่อผู้เข้าร่วมการวิจัยอย่างไรบ้าง จะเกิดผลกระทบอะไรบ้าง และจะป้องกันผลกระทบนั้นๆ อย่างไร??”

- ❖ เกณฑ์คัดเลือกอาสาสมัครและการยุติ
- ❖ ขั้นตอนการเชิญชวนอาสาสมัคร
- ❖ การรักษาความลับของอาสาสมัคร
- ❖ ความเสี่ยงและการป้องกันความเสี่ยงของอาสาสมัคร
- ❖ การปฏิบัติต่อผู้เข้าร่วมการวิจัยในขั้นตอนการวิจัย

ข้อสังเกตจากการพิจารณา

เอกสารหลักในแบบฟอร์ม AF17-1.0

- ❖ อธิบายไม่สอดคล้องกับข้อเสนอโครงการ เช่น กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือเก็บข้อมูล
- ❖ เน้นการอธิบายระเบียบวิธีวิจัยมากกว่าการปฏิบัติต่ออาสาสมัครและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น
- ❖ ไม่แจกแจงกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน อธิบายรวมๆ ไม่แยกแยะว่า กลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มต้องใช้เครื่องมือการวิจัยอะไร
- ❖ เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครและการยุติไม่ชัดเจน
- ❖ ขาดรายละเอียดในการอธิบายการรับอาสาสมัครอย่างเป็นขั้นตอน
- ❖ อธิบายวิธีการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลไม่ครอบคลุม
- ❖ การระบุความเสี่ยงและการป้องกันไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ประเด็นศึกษาที่มี และเครื่องมือที่ใช้หลากหลาย

เอกสารประกอบอื่นๆ

- ❖ ไม่แนบเครื่องมือการวิจัย เช่น แบบสอบถาม/ไม่แนบค่าคะแนน IOC ประเด็นสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบประชุมกลุ่มย่อย
- ❖ เอกสารคำชี้แจงต่ออาสาสมัครไม่สอดคล้องกับแบบฟอร์ม
- ❖ บางโครงการข้อเสนอโครงการไม่สอดคล้องกัน เช่น ชื่อเรื่อง ความเป็นมา วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และวิธีการวิจัย

ตัวอย่างการอธิบายหัวข้อสำคัญ
ในแบบฟอร์ม **AF17.10**

❖ กรณีที่มีการใช้เครื่องมือการวิจัยหลายเครื่องมือ ให้ระบุเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เช่น
หัวข้อ 11.1 กลุ่มประชากร/กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

- 1) **กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถาม** ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบลหนองหาร จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน ซึ่งได้จากการคำนวณประชากรทั้งหมดด้วยสูตรของทาร์ยามานัน โดยใช่วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ
- 2) **กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์** มีการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเฉพาะเจาะจงและยินดีให้ข้อมูล จำนวนหมู่บ้านละ 20-40 คน ใน 5 หมู่บ้าน ได้แก่
 - *ผู้สูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี
 - *แกนนำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
 - *ชาวบ้านและเยาวชนที่ประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในชุมชน
 - *ตัวแทนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ อบต. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

- 3) **กลุ่มตัวอย่างในการจัดประชุมกลุ่มย่อย** มีการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับประเด็นศึกษา จำนวน 2 ครั้งๆ ละ 8-10 คน ในเวลาประมาณ 60-90 นาที ดังนี้
 - *ผู้สูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี เน้นการสนทนาในประเด็นความเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านและรูปแบบการใช้ชีวิต
 - *แกนนำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้รู้ ผู้นำพิธีกรรม เป็นต้น เน้นการ สนทนาในประเด็นการเปลี่ยนแปลงผู้นำและโครงสร้างการบริหารจัดการหมู่บ้าน

❖ กรณีที่มีการใช้เครื่องมือการวิจัยหลาย
เครื่องมือ ให้ระบุเกณฑ์คัดเลือกเข้าและ
เกณฑ์การยุติของแต่ละเครื่องมือให้ชัดเจน
หัวข้อ 11.2 เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการ
วิจัย

- 1) เกณฑ์การคัดเลือกสำหรับผู้ตอบ
แบบสอบถาม
 - *เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้
 - *มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

2) เกณฑ์การคัดเลือกสำหรับผู้เข้ารับการสัมภาษณ์

- สมาชิกในชุมชน

- *เป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่มีอายุระหว่าง 18-70 ปี
- *เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเฉพาะเจาะจง

- แกนนำชุมชน

- *เป็นผู้นำที่เป็นทางการหรือเป็นผู้นำไม่เป็นทางการซึ่งมีบทบาทด้าน
การ

พัฒนาในชุมชน

- *เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเฉพาะเจาะจง

- ตัวแทนหน่วยงานและองค์กร

- * เป็นผู้ทำงานในหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ชุมชน

- *เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเฉพาะเจาะจง

3) เกณฑ์การคัดเลือกสำหรับผู้เข้ารับการจัดประชุมกลุ่มย่อย

- ผู้สูงอายุ

- *เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน และมีอายุระหว่าง 60-70 ปี
- *เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเฉพาะเจาะจง

- แกนนำชุมชน

- *เป็นผู้นำที่เป็นทางการหรือเป็นผู้นำไม่เป็นทางการซึ่งมีบทบาทด้านการพัฒนาในชุมชน
- *เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเฉพาะเจาะจง

❖ อธิบายความเสี่ยงและการป้องกันความเสี่ยงให้ครอบคลุมเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เช่น
หัวข้อ 16 ความเสี่ยงที่อาจเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์

1) กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลอาจรู้สึกอึดอัดใจหรือไม่สบายใจระหว่างการสัมภาษณ์ ดังนั้นคณะผู้วิจัยต้องขออนุญาตสัมภาษณ์นัดหมายวันเวลาสถานที่ล่วงหน้า ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับ และเงื่อนไขการเข้าร่วมและการยุติการให้ข้อมูลก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง รวมทั้งให้เวลาในการตอบคำถามและไม่คาดคั้นเอาคำตอบจากผู้ให้ข้อมูล อาจต้องปล่อยให้ผู้ให้ข้อมูลพูดคุยนอกเรื่องแล้วค่อยๆ ดึงกลับมาที่ข้อคำถาม และต้องคอยสังเกตภาษากายหรืออาการปฏิกิริยาในการตอบคำถามแต่ละข้อ นอกจากนี้ต้องอนุญาตให้ผู้ให้ข้อมูลข้ามข้อคำถามที่ไม่ต้องการตอบได้ทุกเมื่อ และอนุญาตให้ผู้ให้ข้อมูลยุติการให้สัมภาษณ์ได้ตลอดเวลา และคณะผู้วิจัยจะเลี้ยงอาหารแก่ผู้ให้ข้อมูลตามมื้ออาหาร (อาหารว่าง หรืออาหารกลางวัน หรืออาหารเย็น) ระหว่างการสัมภาษณ์จนเสร็จสิ้น เพื่อลดความรู้สึกอึดอัดจากการรบกวนเวลาในการประกอบอาชีพและการทำกิจวัตรประจำวัน

2) กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลอาจรู้สึกอึดอัดใจหรือไม่สบายใจ**ระหว่างการเข้าร่วมการจัดประชุมกลุ่มย่อย** ดังนั้นคณะผู้วิจัยจะต้องคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะใกล้เคียงกันให้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย มีการนัดหมายวันเวลาสถานที่ล่วงหน้า และต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้พูดอย่างเท่าเทียมเพื่อป้องกันการผูกขาดเวที และต้องสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างการพูดคุยเพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย นอกจากนี้ต้องอนุญาตให้ทุกคนยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา และคณะผู้วิจัยจะเลี้ยงอาหารแก่ผู้ให้ข้อมูลตามมื้ออาหาร (อาหารว่าง หรืออาหารกลางวัน หรืออาหารเย็น) ระหว่างการสัมภาษณ์จนเสร็จสิ้น เพื่อลดความรู้สึกอึดอัดจากการรบกวนเวลาในการประกอบอาชีพและการทำกิจวัตรประจำวัน

3) กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลอาจรู้สึกอึดอัดหรือไม่สบายใจใน**การจดบันทึก การบันทึกภาพ และการบันทึกเสียง**ของคณะผู้วิจัยจะต้องขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนการจดบันทึก การถ่ายภาพ และการบันทึกเสียงทุกครั้ง รวมทั้งต้องไม่ถ่ายภาพให้เห็นใบหน้าของผู้ให้ข้อมูล และต้องชี้แจงว่า จะเก็บข้อมูลทุกอย่างไว้เป็นความลับโดยไม่ระบุชื่อนามสกุลของผู้ให้ข้อมูล และจะมีการทำลายภายใน 1 ปีหลังโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

❖ ขั้นตอนการวิจัย ให้อธิบายวิธีการหรือขั้นตอนที่จะปฏิบัติต่ออาสาสมัครระหว่างการวิจัย เพื่อป้องกันการล้มเมิดสิทธิของอาสาสมัคร เช่น
หัวข้อ 18 ขั้นตอนการวิจัย

1) การเตรียมพื้นที่และทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการติดต่อประสานงาน และจัดส่งจดหมายแจ้งอย่างเป็นทางการถึงการดำเนินโครงการวิจัย โดยระบุความสำคัญ วัตถุประสงค์ ขอบเขต และประโยชน์ของโครงการวิจัย ต่อบุคคลปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการป่าทุกพื้นที่ รวมทั้งดำเนินการจัดประชุมชี้แจงการดำเนินโครงการกับตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการป่าไม้ของแต่ละพื้นที่

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็น..... จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยจะใช้เอกสารข้อมูลโครงการวิจัย สำหรับการอธิบายรายละเอียดโครงการวิจัยต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย เพื่อประกอบการตัดสินใจในการยอมรับการเข้าร่วมโครงการ โดยระบุที่มา วัตถุประสงค์ และประโยชน์ของโครงการวิจัยที่จะได้รับ รวมทั้งกิจกรรมที่จะได้รับเชิญให้เข้าร่วม (การสัมภาษณ์ การจัดประชุมกลุ่มย่อย) ความเสี่ยงและการป้องกันความเสี่ยง และสิ่งตอบแทนที่จะได้รับ นอกจากนี้ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถขอยุติการให้ข้อมูลและการเข้าร่วมได้ทุกเมื่อ

3) การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยจะจัดเก็บข้อมูลและรักษาความลับของผู้เข้าร่วมการวิจัยอย่างเคร่งครัด มีการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในภาพรวมโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามขั้นตอน และปกปิดชื่อของผู้ให้ข้อมูล

.....

❖ ในหัวข้อขั้นตอนการวิจัย กรณีที่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ควรระบุขั้นตอนการดำเนินงานก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลองให้ชัดเจน

- ก่อนการทดลอง จะมีการเตรียมความพร้อม/ชี้แจงทำความเข้าใจ จะใช้เครื่องมืออะไรกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น แบบประเมิน/แบบทดสอบก่อนเข้าสู่การทดลอง

- ระหว่างการทดลอง จะให้กลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรมอะไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร

- หลังการทดลอง จะมีการประเมินผลการทดลองอย่างไร จะเก็บข้อมูลอะไร ใช้เครื่องมืออะไรกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น แบบประเมิน/แบบทดสอบ

Q & A